UUTISET

Korjausrakentamisessa energia-asiat eivät saisi jyrätä perinteitä. **YLIARKKITEHTI RAIJA SEPPÄNEN, MMM**

Remontointi maaseudulla kärsii energiavaatimuksista

Korjausrakentamisen energiavaatimukset uhkaavat hankaloittaa maaseudun kiinteistöjen kunnostamista. Perinnerakennusten ilme kärsii ja remonteille tulee hintaa.

MTK pelkää, että korjausrakentamisen energiatehokkuusmääräykset hankaloittavat maaseudun kiinteistöjen kunnostamista. Järjestö lähetti asiasta huolestuneen lausunnon ympäristöministeriöön (YM) heinäkuussa.

Nyt maankäyttö- ja rakennuslain uudistus on edennyt eduskuntakäsittelyyn. Lain astuttua voimaan valtiovalta aikoo säätää siihen erillisen asetuksen korjausrakentamisen energiatehokkuusmääräyksistä.

”Suunniteltujen energiatehokkuusvaatimusten voimaantulo tarkoittaisi, että maaseudun vanha rakennuskanta hylättäisiin ja hävitettäisiin korjausrakentamisen sijaan. Tämä ei voi olla yhteiskunnan tarkoitus”, MTK:n ympäristöjohtaja **Liisa Pietola** hämmästelee.

Hän vaatii, että ainakin maatalouteen liittyvä korjausrakentaminen jätetään asetuksen ulkopuolelle.

Kulttuurikohteet kärsivät

Myös maa- ja metsätalousministeriö (MMM) on esittänyt YM:lle, että maatilarakennukset poistettaisiin asetuksen piiristä.

MMM:n yliarkkitehdin **Raija Seppäsen** mielestä asetuksessa ei ole huomioitu, että Suomessa on paljon eri-ikäistä, kulttuurillisesti arvokasta rakennuskantaa.

”Korjausrakentamisessa energia-asiat eivät saisi jyrätä perinteitä.”

Esitys on ristiriidassa kulttuuriperinnön ja rakennusten suojelun kanssa.

Pelkona on, että asetus velvoittaa pientenkin remonttien yhteydessä lisäämään eristystä, uusimaan vanhat ikkunat ja asentamaan tupaan teknisiä laitteita energian säästämiseksi. Etenkin puulämmitteisissä taloissa toimenpiteet tuntuvat liioitelluilta.

Vaivalloinen poikkeuslupa

Kuulostaa vaivalloiselta, että remontoijan täytyy teettää perusteelliset laskelmat ja suunnitelmat saadakseen rakennusvalvojalta poikkeusluvan energiansäästöön tähtäävien investointien välttämiseksi.

”Rakennukset jäävät pian korjaamatta, koska on helpompi rakentaa uutta”, Seppänen pohtii.

Korjausrakentamisen energiatehokkuusmääräykset koskevat kaikkia lämmitettäviä rakennuksia. Niin broilerihallit, maatilojen päärakennukset kuin koulut ja kunnantalotkin kuuluvat asetuksen piiriin.

Ministeri lupaa joustoa

Asuntoministeri **Krista Kiuru** (sd.) vakuuttaa, että energiaremontti vaaditaan vain, kun se on teknisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti kannattavaa jonkin muun vapaaehtoisesti aloitettavan remontin yhteydessä.

”Kun esimerkiksi talon ulkovaippaa korjataan tai kun teknisiin järjestelmiin tehdään muutoksia, luvanvaraisuus täyttyy ja energiatehokkuus täytyy huomioida”, Kiuru kertoi torstaina toimittajille järjestetyssä tilaisuudessa Helsingissä.

Kiuru lupaa, että asetukseen tulee jouston varaa. Muun muassa rakennusperintökohteissa ”ei ruveta järjettömyyksiin”, eikä energiatehokkuus kiilaa kaiken muun edelle. Muun muassa uusiutuvan energian käyttö lämmityksessä tuo joustoa vaatimuksiin.

Kiuru vakuuttaa, ettei energiatehokkuuden parantaminen koske kaikkia remontteja. Luvanvaraisuutta ei myöskään laajenneta koskemaan yhä useampia remontteja.

KATJA KOLJONEN

»Asetukseen tulee jouston varaa. Esimerkiksi rakennusperintökohteissa ei ruveta järjettömyyksiin.«

KRISTA KIURU

MARKKU VUORIKARI

JOEL ROSENBERG

MARKKU VUORIKARI

Luvanvarainen remontti edellyttää jatkossa rakennuksen energiatehokkuuden parantamista. Kiinteistön omistaja saa itse päättää, millä keinoin energiaa säästetään, kunhan asetuksen vähimmäisvaatimus täyttyy. Rakennusvalvonta pelkää, etteivät resurssit riitä suunnitelmien ja hakemusten käsittelyyn.

YM: Rakennuslupien saanti ei takkuile

Lakimies **Tommi Siivonen** MTK:sta on varma, että rakennuslupien saaminen maaseudulle on joissain kunnissa hankaloitunut huomattavasti. Joissain tapauksissa valtaosa asemakaava-alueen ulkopuolisista alueista on merkitty niin sanotuiksi suunnittelutarvealueiksi, joissa rakennusluvan saaminen on vaikeaa.

Tilastot puuttuvat

Ympäristöministeriössä (YM) ei olla tietoisia ilmiöstä.

”Meillä ei sellaista tilastoa ole, että rakennuslupien saaminen olisi vaikeutunut. En tiedä, mihin se perustuu”, toteaa YM:n ylijohtaja **Helena Säteri**.

Kansliapäällikkö **Hannele Pokka** arvioi, että kuntien harkinnassa oleva suunnittelutarveratkaisu on ohjannut rakentamista kirjavasti, eikä siten ole ollut kovin toimiva keino kaavoituksessa.

”Riippuu kunnasta, miten siellä rakentamiseen suhtaudutaan.”

Kaupunkeja tiivistetään

Asuntoministeri **Krista Kiurun** (sd.) mielestä rakennuslupaongelmia täytyy lähteä purkamaan kolmesta näkökohdasta: rakentamista säätelevät sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maankäyttö- ja rakennuslaki että kuntien yksinoikeus päättää kaavoituksesta.

Kiurun oma kanta perustuu hallitusohjelmaan: ”Selkeä maankäyttöön liittyvä tavoite on, että yhdyskuntarakennetta pitää tiivistää siellä, missä sitä on eli kasvukeskuksissa ja erityisesti pääkaupunkiseudulla.”

”Ei ole järkeä, että ihmiset joutuvat muuttamaan yhä kauemmas ja tekemään kymmenien kilometrien työmatkoja.”

Kiurun mukaan yksi ongelma on, että kunnilla on monopoli kaavoittaa, mutta elykeskukset valvovat rakennusoikeuksia. Joskus kuntien ja viranomaisen kommunikaatio ei toimi.

KATJA KOLJONEN

UUTISTAUSTA

Lihaketju natisee jokaisesta liitoksestaan

Lihantuotanto on kriisissä, kun kustannukset nousevat mutta tuottajahinta ei. Syytä löytyy sekä keskittyneestä kaupasta että lihateollisuudesta.

Lihan hinnasta tiedetään tarkasti vain se, millä hinnalla kauppa myy kuluttajalle. Tuottajat tietävät hinnan vain oman tuotantonsa osalta. Pienellä viiveellä tiedetään jonkinlainen keskihinta.

Vaikka teuraseläin ja valmis lihavalmiste ovat eri asioita, jokainen huomaa valtavan ja kasvavan hintalisän maatilan ja kaupan tiskin välillä.

Tässä markkinoiden mustassa aukossa toimivat jalostava teollisuus ja kauppa. Ne eivät ole avanneet sopimus- ja hinnoittelumallejaan suurelle yleisölle.

Asia kiinnostaa muitakin kuin tuottajia. Keskiviikkona hallituksen iltakoulu päätti kiristää kaupan määräävän markkina-aseman määritelmää, ja Kilpailuvirastolla on tekeillä selvityksiä.

Keskusliikkeet sitovat kaikki paitsi itsensä

Kauppa on keskittynyttä ja S- ja K-ryhmien markkinavoima ylivertainen ketjun muihin osiin verrattuna.

Koska kaupan keskusliikkeet ja teollisuus vaikenevat tyystin sopimuksistaan, seuraavat tiedot perustuvat neuvottelupöytiä vain lähellä olevien kertomaan. Jos väitteissä on virheitä, MT julkaisee mielellään oikaisuna oikeat sopimustekstit.

Suurin osa lihatuotteiden kauppaketjukohtaisista hinnoista on sidottu kaupan ja teollisuuden sopimuksin vähintään vuoden loppuun asti. Sopimukset on tehty keväällä, joulukinkkujen osalta tammikuussa.

Tuottajien vaatimaa nopeaa korotusta tuottajahintoihin ei näin ollen tule ainakaan ennen vuodenvaihdetta. Korotus vaatisi sopimusten purkamisen.

Vaihtoehtoisesti lihatalot voisivat maksaa omasta pussistaan. Siihen niillä ei ole varaa.

Sopimusmalli suosii kauppaa. Teollisuuden pitää toimittaa tuotteita sovittuun hintaan, mutta kaupalla ei ole määrällistä ostovelvoitetta. Se voi ostaa muualtakin. Siksi hinnat joustavat nopeasti alas, mutta eivät juuri ylös.

Sopimuksissa ei ole minkäänlaisia kustannusklausuuleja. Kuitenkin sellaiset olisi helppo sopia, koska maatalouden keskeisten tuotantopanosten hintoja tilastoidaan koko ajan. Esimerkkejä löytyy kosolti muilta toimialoilta.

Kotimaisuudesta ei ole tehty valttia

Lihamarkkinoilla tunnetaan lisäksi kaupan koirakoulu. Lihatalojen myyjät pelkäävät, että käteen jää suuria lihaeriä. Ne ovat teollisuudelle suurempi paha kuin kituuttaminen alamittaisilla hinnoilla. Jälkimmäisethän kärsii lopulta lihantuottaja.

Pelko osoittaa, ettei lihataloilla ole luottamusta omien tuotteidensa kilpailuetuihin. Ei luoteta siihen, että kaupan täytyy ostaa kotimaisia tuotteita laadun, suomalaisten makutottumusten ja kaupan oman maineen takia.

Maineestaan keskusliikkeet eivät tosin ole olleet turhan tarkkoja. Ulkomaisten halpaerien tuontia ei ole kainosteltu sen paremmin maidossa kuin kinkuissakaan.

Lihatalot kilpailevat keskenään. Samaan aikaan huhut väittävät, että kaupan ostajilla on vainu toistensa tarjousten tasosta. Huhua on mahdoton todistaa.

Omituinen tuottajaomistus

Isot lihatalot, HK ja Atria, ovat pörssiyrityksiä. Lihantuottajilla on osuuskuntiensa kautta enemmistö päätösvallasta.

Lihatalot tavoittelevat korkeaa myyntihintaa, mutta onnistuessaankaan se ei takaa tuottajahintojen nousua. Pörssiyrityksen velvollisuus osakkeenomistajia kohtaan on voitto, ja se tehdään myynti- ja hankintahinnan erotuksella.

Siinä lihatalot toimivat oikein – juuri niin kuin lihantuottajat ovat omistajina niitä ohjanneet. Pörssiyrityksellä ei ole sellaista tuloskäsitettä kuin lihakate, kun taas kokonaan osuuskuntien omistama Valio laskee maitokatteeseen mukaan tuottajahinnan.

Lihanjalostuksen yhtiöittäminen oli keino hankkia sen kehittämiseen enemmän pääomaa kuin lihantuottajilla on. Mutta sen jälkeen tuottajat luovuttivat pörssiyrityksen tytäryhtiölle vieläpä osuuskuntien alkuperäisen ja tärkeimmän tehtävän, lihanhankinnan.

Osakeyhtiön tavoite on voitto, ja yhtiön hallituksen tehtävä on ajaa yrityksen etua, ei mitään muuta. Tätä mantraa toistavat yritysjohtajat ja sellaisiksi samastuvat luottamushenkilöt.

Tosiasiassa omistaja päättää aina. Yrityksen hallituksella on mahdollisuus tehdä muitakin strategisia linjauksia kuin kotimaisessa raaka-aineessa pysyminen – joka muuten jo sellaisenaan edellyttää kotimaisen alkutuotannon turvaamista. Linjaukset on vain tehtävä avoimesti kaikkien osakkeenomistajien tieten.

Tuottajilla on eroa

Lihatalojen haluttomuus avata toimintaansa ei johdu vain kaupan pelosta. Lihan hankintaan on luotu järjestelmä, joka ei ole läpinäkyvä edes tuottajaomistajille.

Lihatalot ovat ajoittain maksaneet samaan aikaan sekä Euroopan parasta että huonointa tuottajahintaa. Esimerkiksi sianlihassa tilojen välinen hintaero on noussut kymmeniin sentteihin kilolta. Ero on suurempi kuin tuottajien haaveilemat hinnankorotukset.

Hintaeroja tuovat erilaiset määrä- ja sopimuslisät. Toimintamalli on lihatalojen ja niiden omistajien, lopulta siis tuottajien itsensä hyväksymä.

Osuustoiminta perustettiin vastapainoksi markkinavoimille. Alkuperäisistä toimintatavoista on loitottu kauas.

Omistajat päättävät

Lihaketju kipuilee jokaisessa lenkkiliitoksessaan. Tarvitaan sekä kilpailupoliittista ohjausta että pehmeiden lenkkien omaa työtä, jotta ketju terästyy tasaisen vahvaksi.

Tuottajien osuus lihan hinnasta voi parantua. Ensiksi se edellyttää teollisuudelle parempaa neuvotteluasemaa suhteessa kauppaan.

Toiseksi tuottajien pitää saada tiukempi ote ja aito neuvotteluasema suhteessa teollisuuteen. Se on vaikeaa, kun hankinnasta vastaavat pörssin lihatalojen tytäryhtiöt.

Yksi mahdollisuus on palauttaa lihanhankinta aidosti tuottajien käsiin. Käytännössä se voi vaatia uuden tai kilpailumääräyksistä riippuen uusien hankintaosuuskuntien perustamista.

MT:n keväällä 2011 teettämässä gallupissa 59 prosenttia kotieläintuottajista toivoi koko maan hankintaosuuskuntaa, nuorista tuottajista jopa 70 prosenttia. Omistajaosuuskuntien edustajat moittivat kysymyksenasettelua ohjaavaksi. Heidän mukaansa kilpailu tulee ulkomailta.

Vaihtoehtona on nykytilanteen hyväksyminen. Niin on hyvä kuin tuottajaomistajat itse päättävät.

JUSSI MARTIKAINEN on MT:n toimituspäällikkö.

jussi.martikainen@mt1.fi

HEIKKI VUORELA on MT:n erikoistoimittaja.

heikki.vuorela@mt1.fi

Mela purkaa jonoja

Hakemusten käsittely alkaa taas sujua Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa. Ruuhkia on jo hieman purettu. Laitos lupaa, että normaalitahtiin päästään ensi vuoden alussa.

Melassa on joulukuusta asti selvitetty, miksi sähköinen asiainhallinta tökkii. Pääsyyn ongelmiin uskotaan löytyneen toissa viikolla.

Johtaja **Antti Huhtamäki** sanoo, että keskeinen ongelmien aiheuttaja olivat viruksentorjuntaohjelmat. Ne putsasivat tiedostoja uudelleen ja uudelleen, vaikka haittaviruksia ei löytynyt.

Melassa siirryttiin ennen joulua sähköiseen asianhallintaan. Sen piti nopeuttaa hakemusten käsittelyä. Kävikin päinvastoin, sillä käsittelyajat kaksin- tai kolminkertaistuivat.

Uudessa systeemissä vakuutetun hakemus skannataan paperilta sähköiseen muotoon Melan järjestelmiin. Etuuskäsittelijä joutuu odottelemaan ennen kuin hän saa asiakirjat tietokoneelleen.

Huhtamäki ei osoittele syyllisiä, sillä monet sovellutusten toimittajat ovat tehneet kovasti töitä ongelmien ratkaisemiseksi. Virustentorjunnan toimittaa ulkopuolinen yritys.

Myös Melan väki on ratkonut ongelmia. Ylitöitä on tehty niin tietohallinnoissa kuin hakemusten käsittelyssäkin.

Lisää väkeä on palkattu, myös talon eläkeläisiä tuli avuksi.

Ruuhkapinossa 2 000 hakemusta

Hakemusruuhkia on syyskuussa purettu jonkin verran. Kahden viime viikon aikana käsiteltiin 500 hakemusta enemmän kuin uusia tuli.

Tällä hetkellä annetaan päätöksiä lähinnä heinäkuussa ja elokuun alussa saapuneisiin hakemuksiin. Osa on aiemmin tulleita. Ruuhkapinossa odottaa parituhatta hakemusta.

Hankalin tilanne on edelleen tapaturmavakuutuksissa. Eläkepuolen ruuhkat on Huhtamäen mukaan jo melko hyvin onnistuttu purkaa.

Loppuvuoteen jätetään suosiolla hakemuksia, joiden lisäeuroilla ei ole hakijalle suurta merkitystä. Tällaisia ovat esimerkiksi eläkkeen rinnalla vakuuttamiset. Niistä karttuu muutama euro lisäeläkettä.

Huhtamäki arvioi hakemusruuhkien purkamisen kestävän vielä loppuvuoden. Joitakin ongelmia on vielä ratkaisematta, mutta parempaan suuntaan ollaan menossa.

”Ensi vuonna hakemusten käsittelymme lyhenee selvästi, jollei mitään odottamatonta satu.”

JUHANI VIITALA

Mela korvasi tonneja päätösten tökkimisestä

Maatalousyrittäjien eläkelaitos maksoi alkuvuonna muutaman tuhat euroa viivästyskorkoja myel-vakuutetuille, joiden hakemusta ei ratkaistu kohtuuajassa.

Johtaja **Antti Huhtamäki** laskee Melan maksaneen heinäkuuhun mennessä saman verran viivästyskorkoja kuin viime vuonna yhteensä. Suurin osa johtui sähköisen asianhallinnan ongelmista.

Työeläkkeissä ja tapaturmavakuutuksessa varataan hakemusten käsittelyyn jopa neljä kuukautta, ennen kuin hakijalle maksetaan viivästyskorkoa. Termi on silloin korvauksen korotus.

”Tapaturmavakuutuksessa joudutaan usein pyytämään lääketieteellisiä lisäselvityksiä”, tapaturmayksikön päällikkö **Jaana Laine** Melasta sanoo.

Lakisääteisissä järjestelmissä käsittelyn katsotaan viivästyneen, jos ratkaisua ei pystytä antamaan kolmen kuukauden kuluttua siitä kuukaudesta, kun riittävä selvitys on saapunut vakuutuslaitokseen, Laine kertoo.

Korvauksen korotusta maksetaan tällä hetkellä kahdeksan prosenttia. Koron perusteena on Suomen Pankin korkolain mukainen viivästyskorko.

Vakuutuslaitosta ei velvoiteta maksamaan korotusta, jos korvaus viivästyy korvauksensaajasta johtuvasta syystä.

Eläkeyksikön päällikkö **Risto Syvälä** lupaa Melan maksavan korvauksen korotusta viran puolesta automaattisesti. Kärsijän ei tarvitse sitä erikseen hakea.

”Ohjelma poimii nämä viivästykset esille automaattisesti.”

Yksityispuolella vakuutusyhtiö maksaa viivästyskorkoa, jos henkilövakuutuksessa tai liikennevakuutuksessa päätös viipyy yli kuukauden. Aika lasketaan selvityksen jättämisestä.

JUHANI VIITALA